

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**60210700–Haykaltaroshlik bakalavriat ta'lim yo'nalishining
MALAKA TALABI**

Toshkent-2024

ЎЗР ОТФИВ
Buyruq № 218
2024 yil "25" 06

ISHLAB CHIQLILGAN VA KIRITILGAN:

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti.

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil "25" yun dagi 218 – sonli buyrug'i bilan.

JORIY ETILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.

Mazkur Malaka talablari "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar", "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari klassifikatori", O'zbekiston Respublikasi Milliy va tarmoq malaka doiralari (ramkasi), kasbiy standartlar va kadrlar buyurtmachilari takliflariga muvofiq ishlab chiqilgan va rasmiy me'yoriy-uslubiy hujjat hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi hududida Malaka talablarini rasmiy chop etish huquqi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishlidir.

MUNDARIJA

T/r		bet
1.	Umumiy tavsifi.....	4
1.1.	Qo‘llanish sohasi	4
1.1.1.	Malaka talabining qo‘llanilishi.....	4
1.1.2.	Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari	4
1.2.	Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.....	4
1.2.1.	Kasbiy faoliyatining sohalari.....	4
1.2.2.	Kasbiy faoliyatlarining obyektlari.....	4
1.2.3.	Kasbiy faoliyatlarining turlari	5
1.2.4.	Kasbiy vazifalari.....	5
2.	Kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar	6
3.	Amaliyotlarga qo‘yiladigan talablar	7
4.	Fanlar katalogining tuzilishi	7
	Bibliografik ma’lumotlar.....	11
	Kelishuv varag‘i.....	12

1. Umumiy tavsifi

60210700–Haykaltaroshlik ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlash kunduzgi ta’lim shakllarida amalga oshiriladi. Kunduzgi ta’limda bakalavriat dasturining me‘yoriy muddati 4 yil.

1.1. Qo‘llanish sohasi

1.1.1. Malaka talabining qo‘llanilishi.

Malaka talabi Haykaltaroshlik ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlovchi barcha oliy ta’lim muassasalari uchun talablar majmuyini ifodalaydi.

1.1.2. Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari:

Mazkur ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha malaka talablari, o‘quv reja va o‘quv dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, ular asosida o‘quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun mas‘ul hamda o‘z vakolat doirasida bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasiga javob beradigan oliy ta’lim muassasalarining boshqaruv xodimlari (rektor, prorektorlar, o‘quv bo‘limi boshlig‘i, dekanlar va kafedra mudirlari) va professor-o‘qituvchilari;

ta’lim yo‘nalishining o‘quv rejasi va o‘quv dasturlarini o‘zlashtiruvchi oliy ta’lim muassasasining talabalari;

bakalavriat bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholashni amalga oshiruvchi Davlat attestatsiya komissiyalari;

ta’limni boshqarish bo‘yicha vakolatli davlat organlari;

oliy ta’lim muassasalarini moliyalashtirishni ta’minlovchi organlar;

oliy ta’lim tizimini akkreditatsiya va sifatini nazorat qiluvchi vakolatli davlat organlari;

kadrlar buyurtmachilari va ish beruvchi tashkilot va korxonalar;

oliy ta’lim muassasalariga o‘qishga kirayotgan abituriyentlar, ularning ota-onalari va boshqa manfaatdor shaxslar.

1.2. Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.

1.2.1. Kasbiy faoliyatining sohalari.

Davlat va nodavlat tashkilotlari, korxonalar va kompaniyalar (firmalar), ishlab chiqarish birlashmalari va sohaga oid davlat va nodavlat tashkilotlari ichki va tashqi inshootlarida badiiy haykaltaroshlik bo‘yicha kompozitsion asarlar yaratish, zamonaviy kompyuter dasturlari asosida maxobatli haykaltaroshlik majmualarini loyihalash va amalga oshirish, haykaltaroshlik va katta me‘moriy shakllarni yaratish, rangli metallardan foydalangan holda haykaltaroshlik asarlarini ta‘mirlash, haykaltaroshlik texnika va texnologiyasini qo‘llash, loyiha xarajatlarini ishlab chiqish, xorijiy mamlakatlar bilan hamkorlikda badiiy haykaltaroshlik asarlarini loyihalash hamda yaratish, shaharsozlik arxitekturasini shakllantirishda haykaltaroshlik loyihalari bilan ishtirok etish, shuningdek, O‘zbekiston Badiiy akademiyasi qoshidagi badiiy ijodkorlar uyushmasida erkin

ijodiy faoliyat olib borish, yakka tadbirkorlikda ishlab chiqarishni tashkil etish bilan bog‘liq kasbiy sohalar majmuasini qamrab oladi.

1.2.2. Kasbiy faoliyatlarining obektlari:

Davlat va nodavlat tashkilotlari, korxonalar va kompaniyalar (firmalar), ishlab chiqarish birlashmalari va sohaga oid korxonalarda **haykaltaroshlik bo‘yicha mutaxassis** (mahobatli haykaltaroshlik, dastgohli haykaltaroshlik, raqamli haykaltaroshlik).

60210700 – Haykaltaroshlik bakalavriat ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bitiruvchilar pedagogik qayta tayyorlashdan o‘tgan taqdirda, professional ta’lim muassasalarida ta’limning vakolatli boshqaruv organlari tomonidan aniqlanadigan umumkasbiy va ixtisoslik fanlarini o‘qitish bo‘yicha pedagogik faoliyati bilan shug‘ullanish huquqiga ega bo‘ladi.

1.2.3. Kasbiy faoliyatlarining turlari:

- *ilmiy–tadqiqot;*
- *tashkiliy–boshqaruv;*
- *loyihaviy–konstruktorlik;*
- *ilmiy–badiiy ijod;*

1.2.4. Kasbiy vazifalari.

60210700 - Haykaltaroshlik ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha Milliy malaka ramkasining 6-malaka darajasi hamda bakalavr kasbiy faoliyatlarining sohalari, obektlari va turlariga muvofiq, bakalavriat bitiruvchisi quyidagi kasbiy vazifalarni samarali bajarishga qodir bo‘lishi lozim:

Ilmiy-tadqiqot faoliyatida:

Respublika va xorijda chop etilgan haykaltaroshlik sohasiga oid ilmiy-texnik axborotlarning ilmiy manbalarini o‘rganish;

soha bo‘yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarishda bevosita ishtirok etish;

haykaltaroshlik turlarini o‘rganish, ijodiy asarlar yaratish, haykaltaroshlik asarlarini ta’mirlash sohaga oid ijodiy va innovatsion ishlanmalarni amaliyotga tatbiq qilish, milliy va zamonaviy haykaltaroshlik san’ati sohasidagi obektlarni tahlil qilish;

ilmiy-tadqiqot natijalarini va ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etishda ishtirok etish.

haykaltaroshlik asarlari loyihasini tizimli yondashuv asosida yaratishni takomillashtirish;

amaliy faoliyatda zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter texnikasi va kommunikatsion vositalaridan foydalanish;

zamonaviy texnologik jarayonlarni qo‘llash;

ilmiy asoslangan tizimlarni tavsiya etish va foydalanish;

haykaltaroshlik asarlarini badiiy tahlil qilish qobiliyatlariga ega bo’lishi lozim.

Tashkiliy-boshqaruv faoliyatida:

Haykaltaroshlik sohasida texnologiyalar va texnik vositalaridan samarali foydalanish, ularning ko’rsatkichlarini baholash va oshirish choralarini ko’rish; haykaltaroshlik sohasida ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarish; haykaltaroshlik sohasida tashkilot, korxonalaridagi rassom va dizayn sohasiga oid bo’lgan bo’limlarni boshqarish;

zamonaviy axborot texnologiyalar tizimidan foydalanish bilan bog’liq bo’lgan ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash uslublari hamda mexanizmlarini ishlab chiqish;

ishlab chiqarish jarayonlarining atrof-muhit muhofazasi, yong’in, texnika va mehnat xavfsizligi talablariga mosligini monitoring qilish;

kasbga oid muammolar yechimlarini amaliyotga tadbiq etish;

birlamchi ishlab chiqarish bo’g’in ishini tashkil qilish va uni boshqarish;

ijodiy guruh faoliyatini tashkil qilish;

texnik xavfsizlik qoidalarini bilish va amal qilish;

badiiy estetik didga va uni tadbiq qilish;

bajarayotgan faoliyati bo’yicha ish rejasini tuzish va uni bajarish, nazorat qilish va amalga oshirgan ishining natijalarini baholash.

Loyihaviy- konstruktiv faoliyatida:

Haykaltaroshlik sohalarida loyihalarini ishlab chiqish, texnologik jarayonlar va mehnatni tashkil etish va ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish;

loyihaviy va dasturiy hujjatlarni ishlab chiqish ;

loyiha xarajatlarini tuzish va rasmiylashtirish ;

amaliyotda axborot texnologiyalarning xalqaro va kasbiy standartlarini, zamonaviy uslublarini, instrumental va hisoblash vositalarini tayyorgarlik ixtisosligiga mos ravishda qo’llash.

Axborot-tahliliy faoliyatida:

Loyihalar samaradorligini baholash;

axborot-tahlil faoliyati natijalari bo’yicha hisobot tayyorlash;

boshqaruv qarorlarining samaradorligini monitoring qilish.

2. Kasbiy kompetensiyalariga qo’yiladigan talablar.

Kasbiy faoliyatda tabiiy fanlarning asosiy qonunlaridan foydalana olishi, badiiy-ijodiy tahlil qila olishi, nazariy va eksperimental tadqiqotlar usullarini qo’llay olishi;

og’zaki va yozma shaklda davlat tili qoida va meyorlariga amal qilgan holda fikr, mulohaza, g’oya, taklif, ta’rif va xulosalarni mantiqiy, to’g’ri, asosli va aniq bayon etish hamda ifodalay olishi;

xorijiy tillardan birida kasbiy faoliyatiga oid hujjatlar va ishlar mohiyatini tushunish va kasbiy faoliyati uchun yetarli darajada undan foydalana olishi;

olingan kasbiy tajribani tanqidiy ko‘rib chiqish, o‘z-o‘zini rivojlantirish, malaka oshirish va o‘z kasbiy faoliyatining turi hamda xarakterini o‘zgartirishga qodir bo‘lishi;

ish joyidagi potensial xavflarni yaxshi tushunishi va yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan baxtsiz hodisalarning oldini ola bilishi;

haykaltaroshlik sohasiga oid axborotlarni yig‘ish, saqlash, qayta ishlash va ulardan foydalanish usullarini bilish va faoliyatida mustaqil asoslangan qarorlar qabul qila olish;

haykaltaroshlik sohasida loyihalarni badiiy taxlil qilish, ashyolarga badiiy ishlov berish, badiiy kompozitsiyalar yaratish, haykaltaroshlik asarlarini ta’mirlash, haykaltaroshlik asarlarini ishlab chiqarishi;

haykaltaroshlik asarlarini ishlab chiqarish texnologik jarayonlari bo‘yicha texnik reglament, texnologik, texnik jihatdan tartibga solish va me’yoriy-huquqiy hujjatlarni izlash, tahlil qilish va professional faoliyatida ulardan foydalanish ko‘nikmasiga ega bo‘lishi;

haykaltaroshlik sohasidagi korxonaning maqsadi va strategiyasiga muvofiq uning xususiyatlari va mijozlar ehtiyojlarini hisobga olgan holda sifat siyosatini yaratish hamda takomillashtirish bo‘yicha takliflar va chora-tadbirlar ishlab chiqishi;

an’anaviy haykaltaroshlik ustoz-shogird tizimi asosida takomillashtirish, estetik va badiiy didni shakllantirish, haykaltaroshlik asarlarini ta’mirlash, haykaltaroshlik asarlarini o‘rgatish va ularni amaliyotda tadbiq etish ko‘nikmasini hosil qilish, ijtimoiy va ishlab chiqarish sohalaridagi mehnat faoliyatlari uchun mustahkam zamin tayyorlash;

ishlab chiqarishda muammolarning sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish hamda ular takrorlanishining oldini olish choralari ishlab chiqish uchun mijozlar, ichki bo‘limlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqot qilishga qodir bo‘lishi;

haykaltaroshlik sohasida ishlab chiqariladigan ijodiy ishlar sifatini yaxshilash bo‘yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish jarayonini rejalashtirish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish qobiliyatiga ega bo‘lishi kerak.

3. Amaliyotlarga qo‘yiladigan talablar.

Malakaviy amaliyot – umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan nazariy bilimlarni mustahkamlash va amaliy (ishlab chiqarish) jarayonlari bilan uyg‘unlashtirish, tegishli amaliy ko‘nikmalar, kompetensiyalar va malakalarni shakllantirishga qaratiladi.

Ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha quyidagi amaliyotlar o‘tkaziladi:

1. O‘quv tanishuv amaliyoti;
2. Ishlab chiqarish amaliyoti;
3. Bitiruv oldi amaliyoti

4. Fanlar katalogining tuzilishi:

T.r.	Fanning malakaviy kodi	O'quv fanlari, bloklar va faoliyat turlari	Umumiy yuklamani ng hajmi, soatlarda	Kredit miqdori	Semestri
1.00		Majburiy fanlar			
1.01	O'EYat1104	O'zbekistonning eng yangi tarixi	120	4	1
1.02	Fals1104	Falsafa	120	4	2
1.03	XT1104	Xorijiy til	120	4	2
1.04	SSAT1104	San'at sohasida axborot texnologiyalar	120	4	1
1.05	O'zT1104	O'zbek (rus) tili	120	4	1
1.06	Din1104	Dinshunoslik	120	4	2
1.07	TSUT1208	Tasviriy san'at umumiy tarixi	240	8	3,4
1.08	PA1204	Plastik anatomiya	120	4	1,2
1.09	Chiz1752	Chizmatasvir	1560	52	1,2,3,4,5,6,7
1.10	Haykal1752	Haykaltaroshlik	1560	52	1,2,3,4,5,6,7
Haykaltaroshlik mahobatli turi bo'yicha majburiy fanlar					
1.11	MHK1707	Mahobatli haykaltaroshlik kompozitsiyasi	210	7	1,2,3,4,5,6,7
1.12	HAIsh1707	Haykaltaroshlik ashyolarida ishlash	210	7	1,2,3,4,5,6,7
1.13	MM1718	Me'mor maslahati	540	18	1,2,3,4,5,6,7
1.14	BMQS1408	Badiiy metall quyish san'ati	240	8	3,4,5,6
1.15	MDH1306	Mahobatli dekorativ haykaltaroshlik	180	6	5,6,7
2.00		Tanlov fanlari	540	18	3,4,5,6,7
2.00		<i>Tanlov fanlar</i>	540	18	3,4,5,6,7
Kvalifikatsiya		Haykaltaroshlik bo'yicha mutaxassis: mahobatli bo'yicha			
Haykaltaroshlik mayda plastika turi bo'yicha majburiy fanlar					
1.11	MHK1707	Mayda plastika kompozitsiyasi	210	7	1,2,3,4,5,6,7
1.12	HAIsh1707	Haykaltaroshlik ashyolarida ishlash	210	7	1,2,3,4,5,6,7
1.13	MM1718	Me'mor maslahati	540	18	1,2,3,4,5,6,7
1.14	BMQS1408	Badiiy metall quyish san'ati	240	8	3,4,5,6
1.15	DDH1306	Dastgohli dekorativ haykaltaroshlik	180	6	5,6,7
2.00		Tanlov fanlar	540	18	3,4,5,6,7
2.00		<i>Tanlov fanlar</i>	540	18	3,4,5,6,7
Kvalifikatsiya		Haykaltaroshlik bo'yicha mutaxassis: mayda plastika bo'yicha			
Jami:			6120	204	
Malakaviy amaliyot			840	28	(4,6,8)
Bitiruv malakaviy ishi			240	8	8
Jami:			1080	36	
HAMMASI			7200	240	

Bibliografik ma’lumotlar

UDK 002: 651. 1/7

Guruh T 55

OKS 01.040.01

Tayanch so‘zlar:

kasbiy faoliyat turi, kompetensiya, ta’lim yo‘nalishi, kasbiy faoliyat obekti, kasbiy faoliyat jabhasi, bakalavriatning asosiy o‘quv reja va fan dasturi (bakalavriat dasturi), profil, o‘qib-o‘rganish natijalari, o‘quv tsikli, proyeksiya, aksonometriya, analogiya, xajmiy-fazoviy yechim, mahobatli haykaltaroshlik, dekorativ haykaltaroshlik, dastgohli haykaltaroshlik, mayda plastika, janr, yo‘nalish, byust, memorial taxtasi, yodgorlik taxtasi, kapiteli, relief, barelef va gorelef, medal, plaketka, pul tangalar shakllarninig plastik yechimi, kompozitsiya, komponovka, perspektiva, umumiylik, yaxlitlik, postanovka, stek, karkas, paklya, sovus, sangina, retush, propotsiya, planshet, qoralama, eskiz, dinamika, simmetriya, assimetriya, ritm, shakl, o‘lcham, hajm, fazoviy tasavvur, fazoviy chuqurlik, etyud, faktura, kolorit.

Ishlab chiquvchilar, kelishilgan asosiy turdosh oliy ta'lim muassasalari
hamda kadrlar iste'molchilari

ISHLAB CHIQILGAN:

Kamoliddin Behzod nomidagi
Milliy rassomlik va dizayn instituti

Rektor A. Mirzoraximov

2024 yil " 25 " 06

M.O'.

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

Rektor N. Sayfullayev

2024 yil " 25 " 06

KELISHILGAN:

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy ta'limni
rivojlantirish tadqiqotlari markazi
Direktor M. Boltabayev

2024 yil " 25 " 06

M.O'.

OOO "VIP-ART"
Badiiy metal quyish korxonasi
Direktor O'.Q. Asrorov

2024 yil " 25 " 06

M. O'.

O'zbekiston Badiiy akademiyasi

Rais A. V. Nuridinov

2024 yil " 25 " 06

